

ТАҚРИЗИ

мукарризи расмӣ ба диссертатсияи Қурбонов Маҳмадӣ Сатторович дар мавзуи «Шароитҳои педагогии тақмилёбии шуурнокии миллии донишҷӯён дар муҳити бисёрфарҳангии таҳсилоти донишгоҳӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 – педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот

Мубрамияти мавзуи интихобнамудаи унвонҷӯ Қурбонов Маҳмадӣ Сатторович дар он ифода меёбад, ки ҳастии ҳар давлату ҷомеа ва рушди озодонаи ҳар як фарди он маҳз ба ҳисси ватандӯстӣ, шуурнокӣ ва худшиносии миллӣ вобастагии мустаким дорад. Худшиносӣ василаи асосии ба маънавият расидани инсону ҷомеа мебошад. Худшиносии миллӣ ин решай миллат аст, агар мактаби миллӣ заиф бошад, миллат пароканда ва нопадид мегардад. Бинобар ин, бояд баҳри мустаҳкам гардонидани мактаби миллӣ, ки ҷузъҳои асосии он ватанпарастӣ, хештаншиносӣ ва худшиносӣ мебошад, ҷораҳои зарурӣ андешид.

Заминаҳои асосии шуурнокӣ ва худшиносии миллӣ дар овони наврасӣ ва ҷавонӣ гузашта шуда, маҳз, ҳифзи манфиатҳои миллӣ, таҳқими пояҳои давлатдорӣ, таъмини амнияти суботи кишвар ва ободиву пешрафти мамлакат ба зиммаи ҷавонони ояндасози миллат voguzor карда мешавад.

Ҳарчанд худшиносии миллӣ аз гузаштагонамон ба мо мерос монда бошад ҳам, баъди соҳибистиклол гардидани Ҷумҳурии Тоҷикистон марҳилаи нави худшиносии миллӣ оғоз гардид. Дар ин давра дар Тоҷикистон вазъи иҷтимоӣ ва иқтисодӣ дигар гардида, арзишҳои моддиву маънавӣ ҳам иваз шуданд.

Диссертатсияи унвонҷӯ Қурбонов Маҳмадӣ «Шароитҳои педагогии тақмилёбии шуурнокии миллии донишҷӯён дар муҳити бисёрфарҳангии таҳсилоти донишгоҳӣ» маҳз ба масъалаи аз ҷониби ҷавонон-донишҷӯён эҳсосу дарки зарурати вахдат ва якпорчагии обу хок ва марзу буми

миллӣ, эҳсоси қаробат байни афроду ҷомеа, дарки зарурати иттифок, ҳамбастагӣ, ҳамчун як ҷузъи воҳид интихоб карда шудааст.

Унвонҷӯ ҷиҳати мубрам будани мавзуи таҳқиқоти диссертационӣ кайд менамояд, ки баробари ташаккули ҷомеаи гуногунмиллат, бисёрзабонӣ ва гуногунфарҳангӣ дар Тоҷикистон, ҳамзамон, тағиироти самтирии маънавӣ-ахлоқӣ низ сурат мегирад, вале дар навбати ҳуд мушкилоти иҷтимоиро низ ба вучуд меорад. Ин тағиирёбандагӣ ба маънавиёти ҷомеа ва фард, баҳусус таҷрибаи маънавии ҷавонони муосири тоҷик, ки ба татбики дурнамои зиндагии онҳо асос ёфтааст, таъсир мерасонад.

Диссертасияи Курбонов Маҳмадӣ Сатторовиҷ ба рамзи ихтисоси 13.00.01 – педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мувоғик мебошад.

Мубрамии мавзуи таҳқиқоти диссертационии унвонҷӯ Курбонов Маҳмадӣ Сатторовиҷ ба омилҳои зерин вобаста мебошад:

– ҷомеа ба шаҳсияти аз ҷиҳати маънавӣ ғанигардида, ки қобил бошад то нерӯи маънавии ҳудро дар муҳити бисёрфарҳангии таҳсилотӣ татбиқ намояд, талаботи зиёд дорад ва аз ин рӯ, коркарди назариявии муносибатҳои инноватсионӣ ба масъалаи татбики нерӯи педагогии муҳити бисёрфарҳангии таҳсилотӣ зарур мебошад;

– талабот дар баррасии воситаҳо ва имкониятҳои муҳити бисёрфарҳангии таҳсилотии донишгоҳӣ дар ғанигардонии таҷрибаи шуурнокии миллии донишҷӯён меафзояд, вале асосноккунии нокифояи назариявии амсиласозии ин падида барои ба ин ҳадаф расидан монеа эҷод мекунад;

– талаботи вазъи воқеии таҳсилотӣ дар ғанигардонии таҷрибаи шуурнокии миллии донишҷӯён дар муҳити бисёрфарҳангии таҳсилотии муассисаи таҳсилоти олии қасбӣ бояд бо воситаҳои педагогии таҳқики падидаи мазкур дар назария ва амалияи муосири педагогӣ ошкор карда шавад.

Унвончӯ дар муқаддимаи диссертатсия аз нуктаи назари илмӣ дастгоҳи илмии диссертатсияро тарҳрезӣ намудааст. Аз ин ҷост, ки нуктаҳои назариявию методологӣ дар диссертатсия босаводона ва илман асоснок матраҳ гардида, ба талаботи имрӯзаи ташкилу гузаронидани корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ мувоғикат мекунанд.

Зимни тарҳрезии фарзияи таҳқиқот унвончӯ он нуктаро мадди назар гирифтааст, ки муассисаи таҳсилоти олии қасбӣ дар сурате оид ба ҷорӣ намудани таҷрибаи шуурнокии миллии донишҷӯён ба муваффакият ноил мегардад, ки агар мавқеи худи донишҷӯён дар муҳити бисёрфарҳангии таҳсилотӣ ба аз худ намудани меъёрҳои шуурнокии аҳлоқӣ афзалият пайдо кунад; ғанигардонии мазмуни муҳити бисёрфарҳангии таҳсилотии донишҷӯён бо арзишҳои аз ҷиҳати маънавӣ-аҳлоқӣ бой гардонида шаванд; раванди педагогии ғанигардонии таҷрибаи такмилёбии шуурнокии миллии донишҷӯён дар асоси технологияҳои муосир амалий карда шавад.

Бо назардошти ин, унвончӯ қӯшиш намудааст, ки дар ҷараёни кори таҷрибавӣ-озмоиши нерӯи муҳити бисёрфарҳангии таҳсилотитро дар ташаккули шуурнокии миллии донишҷӯён тавсифу ошкор созад ва ҳамчунин бартарии муҳити бисёрфарҳангии таҳсилотитро дар ташаккули шуурнокии миллии донишҷӯён дар фаъолияти муассисаҳои таҳсилоти олии қасбӣ ошкор созад.

Дараҷаи асосноккунии нуктаҳои илмӣ ва ҳулосаҳо

Унвончӯ дар натиҷаи омӯзиши амиқи таҳқиқотҳои анҷомдодаи олимони ватанию ҳориҷӣ паҳлӯҳои муҳталифи тарбияи арзишҳои маънавӣ-аҳлоқии шуурнокии миллиро омӯхта ва таҳлил намуда, дар ҳамин асос нуктаҳои назари хешро аз нуктаи назари илмӣ ба таври боварибахш пешниҳод кардааст.

Муаллифи диссертатсия иброз медорад, ки дар илми педагогика, бо вучуди таҳқики ҷанбаҳои назариявии таҷрибаи ташаккули шуури миллии наврасону ҷавонон, масъалаи мазкур дар дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷумлаи масъалаҳои кам таҳқиқшуда шомил мебошад ва

вобаста ба шароити имрӯза зарур аст, ки омода намудани донишчӯён ба ганигардонидани таҷрибаи шуурнокии миллӣ илман коркард ва асоснок карда шавад. Ба ақидаи мо, дар ин бора унвонҷӯ дар умум муваффак гардидааст. Дар ин бора озмоишҳои гузаронидаи муҳақик дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ гувоҳӣ медиҳанд.

Унвонҷӯ дар масъалаи ганигардонии таҷрибаи шуурнокии миллии донишчӯён мавқеи «таҷрибаи маънавӣ»-ро муҳим арзёбӣ намудааст. Омӯзиши адабиёти илмии психологию педагогӣ доир ба масъалаи кушода додани категорияи «таҷрибаи маънавӣ» ба унвонҷӯ имкон додааст, ки ҷузъҳои тарҷибаи маънавии шаҳсият муайян карда шуда, таърифи мағҳуми мазкур аниқ карда шавад. Дар ин масъала концепсияҳои гуногуни соҳтори таҷрибаи маънавии аз ҷониби олимон кокардшуда ба инобат гирифта шуда, ҷузъҳои таҷрибаи маънавӣ, ба мисли талабот, вачҳҳо, ҷидду ҷаҳд, ҳадафҳо, майлу рағбатҳо зимни ташаккули шуурнокии миллии донишчӯён муайян карда шудааст.

Диссертант омӯзиши соҳтори маҳорати маънавиро амиқ сохта, ҷузъҳои зерини онро фарқ гузоштааст:

- низоми ташаккулҳои арзишию маъноии шаҳсият, ки ду ҷанбаи бо ҳамдигар марбути шаҳсиятӣ: маънӣ ва арзиширо дар бар мегиранд;
- арзёбии имкониятҳо ва интизороти худ;
- дақиқии натиҷаҳои муайяни амалҳо, рафткор, муносибатҳои худ ба атрофиён ва ғайра;
- низоми устувори вачҳҳо, ки фаъолнокӣ, дақиқӣ ва интихобнокии муносибати онро ба воқеият муайян месозад (саҳ. 28).

Мо пурра ба фикри муаллифи диссертатсия розием, ки имрӯз дар байни ҷавонон ҳолати афсурдагӣ, безобитагии бесабаб, сатҳи баландшудаи изтиробнокӣ ва дағалӣ мушоҳида карда мешавад, ки дар бораи солимии нокифояи маънавӣ дар муҳити ҷавонон гувоҳӣ медиҳад. Ба ақидаи унвонҷӯ синну соли донишчӯён ин давраи ганигардии фаъол ва бошурунаи таҷрибаи маънавӣ ба ҳисоб меравад. Ба таври

мустақилона дар муоширати ҳаррӯза дар чомеа донишчӯён таҷрибаи маънавии худро тавассути арзёбии мавқеъҳои маънавии худ, хударзёбии рафтори худ, мушохидаҳо аз болои кирдорҳои атрофиён, ҷустуҷӯи қарорҳоро дар вазъиятҳои интиҳоби маънавӣ қасб мекунанд. Дар асоси таҳлили психологию педагогӣ, чомеашиносию фарҳангшиносӣ синну соли донишчӯён муқаррар карда мешавад, ки зимни бавучудони ихтилофот, низоъҳои иҷтимоӣ дар марҳилаи фаъол зеҳният ва талаботи маънавии онҳо зоҳир мегарданд (саҳ.32-33).

Фикрҳои унвончӯро хулоса карда зикр намудан мумкин, ки хусусиятҳои ишорашуудаи синну соли навҷавонӣ омодагии донишчӯёнро ба кор доир ба ганигардонии таҷрибаи маънавии худ ошкор месозанд, зеро нигаришҳои асосии ҳадафманди ин синну сол ҳудрушддихӣ ва ҳудшиносӣ мебошанд, ки бо интиҳоби арзишҳо дар асоси дурнамоҳои инкишофи маънавии шаҳсият, самтнокии он бо такя ба маъниҳои ахлоқие муайян мешаванд, ки ваҷҳҳо ва ҳадафҳои фаъолияти аз ҷиҳати маънавӣ муҳимро ошкор месозанд.

Асоси методологӣ ва назариявии таҳқиқот ягон шубҳаро ба вучуд намеорад, унвончӯ қобилияти хуби таҳлилу хулосабарориро дорост, ки ин аз дониши хуби назариявӣ доштани унвончӯ гувоҳӣ медиҳад.

Пояи илмии таҳқиқот, татбики амалии он, методҳои таҳқиқот, анҷоми ҳар як давраи таҳқиқот давоми мантиқии якдигар буда, ба талаботҳои қабулшуда нисбат ба кори илмӣ-таҳқиқотӣ ҷавобғӯ мебошанд.

Унвончӯ дар таҳқиқоти хеш мағҳумҳои «шуурнокии миллии донишчӯён», «муҳити бисёрфарҳангаи таҳсилотӣ», «ганигардонии таҷрибаи маънавӣ»-ро шарҳу тавзех дода, маҳз озмоишҳои педагогиро дар ҳамин замина ташкилу ба роҳ мондааст, ки аз арзиши илмии диссертатсия гувоҳӣ медиҳанд. Дар ин бора унвончӯ дар он ақида аст, ки таҷрибаи такмилёбии ганигардонии шуурнокии миллии донишчӯён ҳамчун сифати ҳамгирои шаҳсият, ки дар ташаккули мавқei ҳаётii онҳо нисбат ба арзишҳои бисёрфарҳангӣ ҳамчун танзимгари мавқei

фаъолноки шахсият ва асоси хавасмандсозӣ чиҳати ҳалли вазифаҳои созанда ва бомасъулияти ҳаётан мухим зухур мёбанд, ба рушди симои аслии шахсият нигаронида шудаанд.

Вобаста ба ин, унвонҷӯ зимни гузаронидани корҳои озмоиши-таҷрибавӣ як қатор тавсияҳои судманро ҷиҳати тақвият баҳшидан ба такмилёбии ғанигардонии шуурнокии миллии донишҷӯён пешниҳод намудааст.

Дар ҷараёни таҳқиқот мухаққик ба ҷунин натиҷа расидааст, ки такмилёбии ғанигардонии шуурнокии миллии донишҷӯён ҳусусиятҳои ҳоси ҳудро дорост. Донистани онҳо имконият медиҳад, ки моҳияти ин падида дарк карда шавад ва ба назар гирифтани онҳо шарти зарурии баланд бардоштани такмилёбии маънавияти донишҷӯён маҳсуб дониста мешавад.

Мушоҳида ва таҳқиқоти тӯлонӣ, мусоҳиба бо волидон, омӯзгорон ва донишҷӯён ба унвонҷӯ имкон додааст, ки технологияи муосири такмилёбии ғанигардонии шуурнокии миллии донишҷӯёнро аз нуктаи назари илмӣ асоснок намояд.

Унвонҷӯ тасдиқ менамояд, ки самаранок ҷорӣ намудани такмилёбии ғанигардонии шуурнокии миллии донишҷӯён вазифаи ҳудрушиҳӣ ва ҳудмубрамсозии донишҷӯёнро низ икро мекунанд, яъне дар донишҷӯён малакаи ташаккули арзишҳои умумииинсониро ташаккул медиҳад; аз донишҷӯён истифодаи доимии неруи зехни ҳудро талаб менамоянд; донишҷӯён меомӯзанд, ки аз мушкилиҳо наҳаросанд, бояд масъулиятнок бошанд ва саъю талош намоянд, ки ҳама вакт барои ноил шудан ба мақсади гузошташуда омода бошанд.

Аҳамияти назариявии диссертатсия ҳамзамон дар он ифода мёбад, ки натиҷаҳои кори озмоиши-таҷрибавии гузаронидаи унвонҷӯ ҷиҳати васеъсозии тасаввуроти назариявии донишҷӯён оид ба мазмуни раванди ғанигардонии таҷрибаи шуурнокии миллӣ дар муҳити бисёрфарҳангии таҳсилотии донишгоҳӣ, ки ба маҷмӯи технологияҳои инсоншиносӣ нигаронида шудааст, имкон медиҳад, таъсироти мушкилоти мавҷудбуда

ба намудҳои гуногуни фаъолияти аз ҷиҳати маънавӣ-аҳлоқӣ мӯҳим ба ҳадди ақал расонида шавад; дурнамои муносибати ҳамгироёни фарҳангшиносӣ ба раванди ғанигардонии таҷрибаи шуурнокии миллии донишҷӯён дар муҳити бисёрфарҳангии таҳсилотии донишгоҳӣ муайян карда шавад, истифодаи маҷмӯи принсипҳои аз ҷиҳати илми асосноккардашудаи фарҳангшиносӣ, низомнокӣ, фардисозӣ, заминай мусбати кӯшиши донишҷӯён ба аз худ кардани мағҳумҳои шуурнокии миллӣ, таҷрибаи рафтори аҳлоқӣ, мушахҳас карда шавад; монеаҳо барои аз худ кардану дар амал истифода бурдани рафторҳои аҳлоқӣ, мутобиқати нопурраи барномаҳои таълимии таҳсилотии силсилаи фанҳои гуманитарӣ дар самти ғанигардонии таҷрибаи шуурнокии миллии донишҷӯён дар шароити дигаргуншавии соҳаи маънавию аҳлоқии ҷомеаи тоҷик, зарурати таҳия ва ҷорикуни шаклҳои дастгирии раванди ғанигардонии таҷрибаи шуурнокии миллии донишҷӯён муайян карда мешавад.

Дар ҷаҳорҷӯби таҳқиқоти диссертационии унвонҷӯ Курбонов Маҳмадӣ Сатторович таваҷҷуҳи маҳсусро баррасии мағҳуми «муҳити бисёрфарҳангай таҳсилотӣ» ташкил медиҳад. Ба назари унвонҷӯ тақвият додани вазифаҳои иҷтимоию фарҳангӣ, маънавию ташаккулдихандан таҳсилоти муосир, тамоюлоти он ба азхудкунии арзишию маъноии воқеяяти атроф, ба муколимаи бо фарҳангӣ инсонӣ асосёфта ба таври кифоя серистеъмол гардидааст ва ҳуди масъалаи бисёрфарҳангии ҷомеа ва таҳсилоти муосир, гарчанде ки нав намебошад, вале ба мисли пештара мубрам бοқӣ монда, чун қоида, дар асоси ҳамгироёна дар заминай илмҳои педагогика, психология, фалсафа, фарҳангшиносӣ, ҷомеашиносӣ ва илмҳои дигар зухур мебанд. Илмҳои зикршуда аксар вакт ин мағҳумро бо ҷузъи таркибии барои таҳқиқоти мушахҳас пурра соҳта, таҳаввулоти нави таърифоти аллакай мавҷударо ба даст меоранд, таъкид менамояд, унвонҷӯ.

Унвонҷӯ дар таҳқиқоти анҷомдодаи ҳуд ба амсилаи ғанигардонии таҷрибаи маънавии донишҷӯён дар муҳити бисёрфарҳангай таҳсилотии

денишгоҳ аҳамияти ҷиддӣ додааст. Дар раванди корҳои таҷрибай-озмоиши ӯнвонҷӯ амсилаи соҳторио дорои шароити муайянӣ педагогиро таҳия намудааст. Ба ақидаи ӯнвонҷӯ соҳтори объекти таҳқиқот дар амсила метавонад дар намуди нақша (эскиз) бо хусусият, ё дар шакли графикӣ пешниҳод гардида, ба таври анъанавӣ соҳтори мукаммали объектро инъикос намояд. Ҷузъи таркиби соҳтори амсила маҷмӯи вазифаҳоеро, ки аз ҷониби низоми муайян иҷро карда мешаванд, таркиби зернизомҳо ва робитаҳои мутақобилаи онҳоро тавсиф медиҳанд. Барои эҷоди амсилаи соҳторӣ одатан тархҳо, графикҳо, нақшҳо, диаграммаҳо, ҷадвалҳо, расмҳоро, ки бо қоидаҳои муттаҳидсозӣ ва дигаргункуни ӯнвонҷӯнӣ пурра карда шудаанд, истифода мебаранд. Ба ақидаи ӯнвонҷӯ амсилаи ганигардонии таҷрибаи шуурнокии миллии денишҷӯён дар муҳити бисёрфарҳангай таҳсилотии денишгоҳӣ – ин низоми принсипҳо, ҳадафҳо, вазифаҳо, марҳилаҳои ба даст овардани натиҷаҳо, инчунин хусусият ва механизми ҳамкории субъектҳои раванди таълим мебошад. Амсила имкон медиҳад, ки раванди ганигардонии таҷрибаи маънавии таълимгирандагон ҳамчун дастгирии ҳадафмандонаи педагогии афзудани мазмуни арзишию маънои нерӯи худрушддихии шахсияти денишҷӯ баррасӣ шавад.

Ҳамин тариқ, шароити педагогие, ки дар рафти таҳқиқи назарияи асоснок карда шудаст (мубрарашавии мавқеи субъектии денишҷӯён дар фаъолияти аз ҷиҳати маънавӣ муҳим; ганигардонии мазмунии муҳити бисёрфарҳангай таҳсилотӣ бо маъниҳо ва арзишҳои аз ҷиҳати шахсияти муҳимми фарҳангӣ маънавӣ, дастгирии педагогии ганигардии таҷрибаи маънавии денишҷӯён дар асоси технологияҳои муосири инсоншиносӣ), ба сифати танзимгари зарурӣ ва кифояи ганигардии таҷрибаи маънавии денишҷӯён дар муҳити бисёрфарҳангай таҳсилотӣ дар ҷараёни татбиқи амсилаи таҳияшуда хизмат мекунанд.

Натиҷаҳои асосии диссертасия дар мачаллаҳои илмии аз ҷониби Комиссияи олии аттестационии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тақризшавнда ва дигар нашрияву мачаллаҳои ҷумҳурияӣ,

маҷмуаҳои илмӣ интишор ёфта, мазмуну муҳтавои диссертатсияро дар бар мегиранд.

Автореферат мазмуну муҳтавои асосии диссертатсияро дар бар мегирад ва тибқи талаботи мавҷуда омода карда шудааст.

Дар баробари муваффақиятҳо дар таҳқиқоти анҷомдодашудаи Курбонов Маҳмадӣ баъзе камбузидҳо низ ба мушоҳида расид, ки зеринҳо мебошанд:

1. Дар ҷараёни таҳқиқот унвонҷӯ баъзе нуқсонҳоро дар фаъолияти омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии қасбӣ ошкор намуда, тавсияҳо манзур намудааст. Агар тавсияҳо мушаҳҳастар баён меёфтанд, боз ҳам бехтар мебуд.
2. Принципҳо ва технологияҳои педагогии таҷрибаи ганигардонии шуурнокии миллии донишҷӯён таҳлили васеътарро такозо мекунанд.
3. Дар диссертатсия омилҳои косташавии ахлоқи ҷавонон дар шароити кунунӣ муайян карда шудааст. Барои тасдиқи фикр агар мисолҳо зиёдтар оварда мешуданд, ба манфиати кор мебуд.
4. Ҳангоми таҳияи диссертатсия аҳёнан ба ҳатогиҳои технику орфографӣ роҳ дода шудааст.

Камбузидҳои зикргардида ба арзиши илмии таҳқиқоти анҷомдодашуда таъсир намерасонанд ва онҳо хусуияти тавсиявӣ дошта, барои дар оянда бехтар гардидани сифати кор кумак мерасонанд.

Кори таҳқиқотии анҷомдодашуда аз он гувоҳӣ медиҳад, ки унвонҷӯ Курбонов Маҳмадӣ Сатторович дорои дониши хуби назариявӣ оид ба татбиқи такмилёбии шуурнокии миллии донишҷӯён дар муҳити бисёрфарҳангии таҳсилотии донишгоҳӣ буда, дар ин самт пешниҳод, тавсия, ва хулосаҳои дар диссертатсия ироагардида қобили қабул ва илман асоснок буда, назария ва амалияи илми педагогикаро ғанӣ мегардонанд.

Диссертатсия ба талаботи Низомномаи Комиссияи олии аттестационии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба додани дараҷаҳои илмӣ пурра мувоғиқ буда, муаллифи он Курбонов Маҳмадӣ

Сатторович барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот сазовор мебошад.

Муқарризи расмӣ,

доктори илмҳои педагогӣ,
профессори кафедраи сотсиология
ва психологияи идоракунии
Академияи идоракунии давлатии
назди Президенти Ҷумҳурии
Тоҷикистон

Файзализода Ҷумаҳон Ҳол

Имзои Файзализода Ҷ.Ҳ.-ро тасдик мекунам
Сардори Раёсати кадрҳо, коргузорӣ
ва корҳои маҳсуси АИД - и назди
Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҳамидов Ш.Б.

Маълумот барои тамос: 734003, ш. Душанбе, ҷ. Сайд Носир 33
Тел: (+992 37) 224-17-86, факс: 224-89-45, e-mail: info@apa.tj